

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Hogyan tették tönkre a Várszínházat?*

Forrás:

Az Ujság

Bp

1924. G. 12.

(Öt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Várszínház

Idő

"1924"

Személy

Hogyan tették tönkre a Várszínházat?

Valaha az összes budapesti színházak között a Várszínház volt a legelőkelőbb, a legfrekvenciáltabb. Ennek volt a legnobilisabb közönsége, — a közönség a régi boldog időkbeli, és a Várszínházban tartották a legnívósabb előadásokat, állandóan szorongásig megtelt nézőtér előtt, amelynek soraiban ott voltak a magyar történelmi családok tagjai, mély megilletődéssel az akkori öregek: grófi mamák és papák és kipirult arccal a gyermekeik, a gyönyörű grófkisasszonyok, akik azóta, fájdalom, velünk együtt kétségkívül túl vannak a husz esztendőn. És ahány előkelő államhivatalnok, miniszterektől kezdve, végig ennek a hivatásnak minden skáláján, csak élt és létezett, az mind ott izgult az egyszerű, szerény fapadokkal berendezett Várszínházban és közben megjelent a mindenkorai miniszterelnök, akinek palotájából közvetlen lépcső vezetett a Várszínház egy páholyába.

Mindez régen volt, abban az időben, amikor a Várszínházban, mely az állam harmadik színháza volt, hetenként kétszer, vagy háromszor a Nemzeti Színház nagyszerű együttese és egyszer, vagy kétszer hetenként az Operaház leghíresebb ensembléje vendégszerepelték. Olesó árjai voltak ezeknek az előadásoknak, olyanok, amelyeket az államhivatalnokok meg tudtak fizetni és a dolog művészetre ment és szinzigazgatók nem ültek a pénztárban, kezükben egy hosszú plajbásszal, hogy megnyit lehet ezen, vagy ezen az előadáson keresni. Az ilyen várszínházi előadások alkalmával a szereplők aszerint, hogy operaházi, vagy nemzeti színházi előadás volt, itt Pesten gyülekeztek a színházai társalgójában és innen együttesen mentek fel a célra rendelt omnibuszokon a Várba valamennyien. Az ölükben a jelmezeikkel, a kosztümjeikkel. Igaz, közben voltak kivételesek, akiket egy négyülékes bérkocsi vitt át Budára, de ez sem nagyzásból, vagy szerénytelenségből, hanem mivel például Márkus Emiliának, amikor valami parádés szerepet játszott, annyira ruhát kellett átszállítania Budára, ami nem fért volna el a társaskocsin. Mert itt semmi koncessziót nem tettek és a Kaméliás hölgy budai előadása például, vagy Gounod Faust-ja ugyanolyan precizitással pergett le az egyszerű gázzal világított Várszínházban, mint ideát a Duna baloldalán a Nemzeti Színházban, vagy a magyar királyi Operaházban, amely pedig a legragyogóbb

színházak egyike Európában. És mindig volt valami szoros kapcsolat színpad és nézőtér között. Itt mindenki egyformán gyönyörködött és lelkesedett. És még igen hosszan és bőven lehetne ezeknek az előadásoknak minden páratlan szépségéről beszélni, amelyeket valóban nagy kár volt megszüntetni...

De hát az állami kezelésben, főként színházaknál, van valami példátlan nehézkesség és az ember például óraszámba törheti rajta a fejét, minek kellett véget vetni minden ok nélkül ezeknek a nagykulturájú előadások-

nak, amelyekben mindenkinek öröme tellett. A lényeg az, hogy egyszerre csak megszűntek a várszínházi előadások, az előadások abban a, mondhatnánk, grandiózus formában, amelyben még Tisza Kálmán miniszterelnöksége idejében, vagy talán még előbb, megindultak.

Egyszerre azonban kiderült, hogy a Várszínház, mely egy félszázadon keresztül a maga vonzó primitív ségével bőségesen kielégítette a legmagasabb művészi igényeket is, nem jó többé, nem alkalmas előadásokra. És erre mi történt? Egyszerre csak nekiestek csákányokkal, kívülről, belülről kidobálták a nevezetes padjait, átfurmálták a nézőterét, a színpadját, az egész életberendezését és milliókat és milliókat öltek bele, igazában minden ok és cél nélkül, ha csak azért nem, hogy egy mentől diszesebb keretben adják elő egy javarészt meghívott közönség előtt a Nemzeti Színház kiváló művészeivel Bánffy Miklós gróf, akkori intendáns egy egészen közepes darabját, melynek Az erősebb volt a címe. Fájdalom, itt kezdődik a Várszínház hanyatlása, hogy egy egész enyhe kifejezéssel éljünk. A régi hangulat tavasztünetével, együtt megszűnt a régi Várszínház közönsége. Többé nem tartottak már operaelőadásokat és nem sokkal utóbb nemzeti színházakat sem. Többek között azért sem, mert a közönség, amely hűségesen kitartott ideig kedvenc színháza mellett, egyszerűen elmaradt. Hiába, vannak dolgok, amelyeket nem lehet áthelyezni, más formába önteni. A Várszínház úgy volt szép és vonzó az ő régi, kopott formájában, az ő patinás intimitásával, kár volt ehhez a szentséghez hozzányulni...

Aztán jöttek a forradalmak és jött a kurzus és esodálatosképen étvágyat kapott a már lezüllesztett Várszínházra is. Szivességből, barátságból, összeköttetésből adták ki a Várszínházat egyes igazgatóknak, akik azonban — ami egészen természetes — a maguk művészi felkészültségével nem tudtak hódítani ott, ahol a saját maga páratlan művészetével hajdan a Nemzeti Színház és a magyar királyi Operaház legjelesebbjei kereskedtek. Ez a Várszínház halálra volt ítélve, amikor az átalakításának pokoli ötlete megszületett és amióta át volt alakítva, már csak agonizált. Most aztán kimulik egészen. Már nincs kurzus és mindennekfelett nincs igazgató, aki ebbe a ledőfött színházba még egy kis injekciót adhasson. Tehát megszűnik a Várszínház. Valamelyik könyvmatos ujság azt híreszteli, hogy muzeum lesz belőle, amit szintén nehezen tudunk elképzelni. E percekben csak egyet tudunk: mélyen sajnálni, hogy egy nagy darab magyar kulturát tüzevetettek és fájlni azt, hogy abban a műintézetben, amelynek nézőterén valaha Magyarországon leghíresebbjei a maguk exkluzivitásukkal gyönyörködhettek a legnagyobb magyar színészek énekesek képességeiben, most nézőterén és színpadán égerfészkeket ültetnek.